

«ویرایش سوم»

کتابخانه کمالی

طرح کلی در قرآن

سلسله جلسات استاد سید علی حسینی خامنه‌ای

مشهد مقدس، مسجد امام حسن مجتبیٰ (ع)

رمضان المبارک ۱۴۵۲ شمسی

www.ketab.ir

صهبا

www.ketab.ir

طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن

سلسله جلسات استاد سید علی حسینی خامنه‌ای
مشهد مقدس، مسجد امام حسن مجتبی
رمضان المبارک ۱۳۵۳ شمسی

■ ویرایش سوم ■

گردآوری: صهبیا

طراحی نشان: استاد مسعود نجابتی

چاپ اول: اردیبهشت ۱۳۹۲

مجموع شمارگان: ۲۳۱,۲۰۰ نسخه

چاپ چهل و هشتم: تیر ۱۴۰۳، ۵۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۷۵-۲۸-۴

چاپ و صحافی: سلمان فارسی

قیمت جلد معمولی: ۴۵۰,۰۰۰ ریال

انتشارات مؤسسه

ایمان جهادی

۰۲۵ - ۳۳۵۵۱۲۱۲

۰۹۱۰ - ۲۱۱۵۷۷۶

info@sahba.ir

آشنایی با دیگر
محصولات در
sahba.ir

سامانه پیامکی

ارسال نام کتاب به

۳۰۰۰۷۲۲۵۵

فهرست

۹	اشاره
۲۵	مقدمه مؤلف

بخش اول * ایمان

۳۳	۱. ایمان (۱)
۴۷	۲. ایمان (۲)
۶۳	۳. ایمان و نوری آگاهی
۷۷	۴. ایمان زاینده و همراه با تعهدات عملی
۹۱	۵. ایمان و پایبندی به تعهدات
۱۰۷	۶. نویدها (۱)
۱۲۱	۷. نویدها (۲)

بخش دوم * توحید

۱۴۱	۸. توحید در جهان بینی اسلام
۱۵۷	۹. توحید در ایدئولوژی اسلام
۱۷۵	۱۰. عبادت و اطاعت انحصاری خدا
۱۹۱	۱۱. روح توحید: نفی عبودیت غیر خدا
۲۰۹	۱۲. توحید و نفی طبقات اجتماعی
۲۲۵	۱۳. تأثیرات روانی توحید

www.ketab.ir

بخش سوم * نبوت

۲۴۳	۱۴. فلسفه نبوت
۲۵۹	۱۵. بعثت در نبوت
۲۷۷	۱۶. رستاخیز اجتماعی نبوت
۲۹۷	۱۷. هدف‌های نبوت
۳۱۵	۱۸. نخستین نغمه‌های دعوت
۳۳۳	۱۹. گروه‌های معارض
۳۵۱	۲۰. فرجام نبوت (۱)
۳۷۳	۲۱. فرجام نبوت (۲)
۳۸۹	۲۲. تعهد ایمان به نبوت

بخش چهارم * ولایت

۴۰۷	
۴۲۵	۲۴. پیوندهای امت اسلامی
۴۴۱	۲۵. بهشت ولایت
۴۵۷	۲۶. در پیامون ولایت (۱)
۴۷۳	۲۷. در پیامون ولایت (۲)
۴۸۹	۲۸. در پیامون ولایت (۳) (هجرت)

فهرست‌ها

۵۰۹	فهرست آیات
۵۲۱	فهرست روایات
۵۲۵	فهرست موضوعی
۵۳۳	کتابنامه

طرح اسلام به صورت مسلکی اجتماعی و علمی منسجم و یک‌آهنگ و ناظر به زندگی جمعی انسان‌ها، یکی از فوری‌ترین ضرورت‌های تفکر مذهبی است. www.ketab.ir

مباحثات و تحقیقات اسلامی، پیش از این به طور غالب، فاقد این دو ویژگی بس مهم بوده و از این رو، در مقایسه اسلام با مکاتب و مسالک اجتماعی این روزگار، باحثان و جویندگان را چندان‌که شاید و باید، به نتیجهٔ ثمربخش و قضاوت قاطع نرسانیده است؛ یعنی از اینکه بتواند مجموعاً طرح و نقشهٔ یک آیین متحدالاجزا و متماسک را ارائه دهد و نسبت آن را با مکتب‌ها و آیین‌های دیگر مشخص سازد، عاجز مانده است.

به علاوه، چون عموماً بحث‌ها ذهنی و دور از حیطهٔ تأثیر عملی و عینی و مخصوصاً اجتماعی، انجام گرفته، بیش از معرفتی ذهنی به بار نیاورده و نسبت به زندگی جمعی انسان‌ها، علی‌الخصوص نسبت به تعیین شکل و قوارهٔ جامعه، تعهد و تکلیف و حتی نظریهٔ روشن و مشخصی را ارائه نداده است.

سخن دیگر آنکه قرآن - سند قاطع و تردیدناپذیر اسلام - در بیشترین موارد، سهمی در روشنگری و راهگشایی نیافته و به جای آن، دقت‌ها و تعمقات شبه عقلی یا روایات و منقولات ظنی - و گاه با اعتباری بیشتر - میدان دار و مسئول شناخته شده و بالنتیجه، تفکرات اعتقادی جدا از قرآن و بی‌اعتناء به آن،

نشو و نما یافته و شکل گرفته است. شاید همین بی‌ارتباطی و بی‌اعتنایی یا احساس بی‌نیازی یا نومیدی از امکان استفاده‌ای صحیح - که هر یک به نوبه خود، معلول عوامل خاص است - موجب آن گشته که تدبر در آیات قرآن، جای خود را به قرائت و تلاوتی سطحی و سرسری و فاقد نتیجه و ثواب دنیوی و یکسره برای پاداش و جزای اخروی داده و کتاب کریم الهی دستمایه عوامی‌ها و عوام‌فریبی‌ها بشود.

با توجه به این واقعیت، می‌توان به طور خلاصه سه خصوصیت مهم را در بحث‌ها و گزارش‌های فکری اسلامی، ضرورتی دانست که تخلف از آن، شایسته متفکران آگاه و مسئول این روزگار نیست: نخست آنکه معارف و دستگاه فکری اسلامی از تجرد و ذهنیت محض خارج گشته و - همچون همه مکاتب اجتماعی - **ناظر به تکالیف عملی** و به‌ویژه زندگی اجتماعی باشد و هر یک از مباحث نظری، از این دیدگاه که چه طرحی برای زندگی انسان و چه هدفی برای بودن او و چه راهی برای رسیدن به این هدف ارائه می‌دهد، مورد بررسی و تأمل و تحقیق قرار گیرد.

دیگر آنکه مسائل فکری اسلام، به صورت پیوسته و به عنوان اجزای یک واحد، مورد مطالعه قرار گیرد و هر یک به لحاظ آنکه جزئی از مجموعه دین و عنصری از این مرکب و استوانه‌ای در این بنای استوار است و با دیگر اجزا و عناصر هم‌انگ و مرتبط است - و نه جدا و بی‌ارتباط با دیگر اجزا - بررسی شود تا مجموعاً از شناخت این اصول، طرح کلی و همه جانبه‌ای از دین، به صورت یک ایدئولوژی کامل و بی‌ابهام و دارای ابعادی متناسب با زندگی چند بعدی انسان، استنتاج شود.

دیگر آنکه در استنباط و فهم اصول اسلامی، مدارک و متون اساسی دین، اصل و منبع باشد، نه سلیقه‌ها و نظرهای شخصی یا اندوخته‌های ذهن و فکر این و آن... تا حاصل کاوش و تحقیق، به راستی «اسلامی» باشد و نه هر چیز جز آن. برای برآمدن این منظور، قرآن کامل‌ترین و موثق‌ترین سندی است که می‌توان به آن متکی شد که: «باطل را از هیچ سوی بدان راه نیست»^۱ و «در آن، مایه روشنگری هر چیز هست»^۲ و البته در پرتو تدبری ژرف‌پیمان که خود، ما را به آن فرمان داده است.

آنچه در این رساله گرد آمده، نموداری است از کوششی برای تأمین این منظورها، به صورت گزارشی از اسلام، طی یک سلسله سخنرانی.

در این سخنرانی‌ها کوشیده شد که مهمترین پایه‌های فکری اسلام، از سازنده‌ترین و زنده‌ترین

ابعادش، در خلال آیات رسا و روشن قرآن جستجو شود. و آنگاه ضمن تشریح تبیینی که شیوه تدبر و تعمق در قرآن را به شنوندگان بیاموزد، پایه‌های مزبور در این آیات، مشخص و نشان داده شود و در موارد لازم، از روایات صحیح صادر از پیامبر خدا و ائمه معصومین علیهم السلام برای توضیح و تأکید، بهره‌گیری گردد، تا ضمن اینکه آیاتی از قرآن مورد تأمل و تدبر و فهم قرار گرفته، اصلی از اصول اسلام، آن هم از دیدگاهی عملی و زاینده تعهد و تکلیف و به عنوان یکی از نقاط طرز تفکر و ایدئولوژی اسلام، تبیین گردیده باشد.

... و بالاخره برای آنکه از مجموع مطالب ایراد شده، خلاصه و محصلی در ذهن و اندیشه مستمعان به جای بماند و مبدأ تفکر و تعمقی مستقل و مستقر باشد، حاصل محتوای سخنرانی، در ورقه‌ای ثبت شده و روزه‌روز در اختیار حضاران نهاده می‌شد...

آنچه اکنون تقدیم می‌شود مجموع آن «خلاصه» هاست (با اندک تصرفی) که انتشارش پاسخ لازمی است به درخواست منطقی و مقبول بسیاری از شنوندگان سخنرانی‌ها یا آوازه آنها... بدین امید که سودمند افتد و پذیرفته آید.

سوم آبان ماه ۱۳۵۳